

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av tingsrättslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att tingsrättslagen skall ändras. Det föreslås att lagen kompletteras med bestämmelser om att tingsrätten kan vara indelad i avdelningar. Avdelningar skall kunna inrättas för att trygga den specialisering som krävs för den behövliga sakkunskapen i rättskipningsärenden. En avdelning skall också kunna inrättas för att den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen skall kunna få rättstjänster på sitt eget språk enligt lika grunder.

Till lagen fogas också bestämmelser om hur lagmanstjänsterna skall organiseras när tingsrätter sammanslås. Lagmanstjänsterna överförs till den nya sammanslagna tingsrätten och till en av tjänsterna hör att tjänstgöra

som chef för ämbetsverket.

Vidare föreskrivs det i lagen att tingsrätternas domkretsar skall fastställas genom förordning av statsrådet.

Till lagen fogas enligt förslaget också bestämmelser om att det vid olycksfall som inträffar vid skötseln av uppgiften som nämndeman betalas ersättning enligt samma grunder som vid olycksfall i arbetet enligt lagen om olycksfallsförsäkring. Ersättningen skall dock bara komplettera de ersättningar som nämndemannen annars har rätt till.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
1.1. Lagstiftning och praxis samt revideringsbehoven	3
1.1.1. Tingsrättens indelning i avdelningar	3
1.1.2. Sammanslagning av tingsrätter	3
1.1.3. Fastställande av tingsrätternas domkretsar	4
1.1.4. Olycksfallsersättning för nämndemän	4
1.2. Sverige.....	4
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	5
3. Propositionens verkningar	6
3.1. Ekonomiska verkningar	6
3.2. Organisatoriska verkningar	6
3.3. Verkningar för olika medborgargrupper	7
4. Beredningen av propositionen	7
5. Samband med internationella förpliktelser.....	8
DETALJMOTIVERING.....	9
1. Lagförslag.....	9
1.1. Lag om ändring av tingsrättslagen.....	9
2. Ikraftträdande.....	13
3. Lagstiftningsordning	13
LAGFÖRSLAG	14
om ändring av tingsrättslagen.....	14
BILAGA 1.....	16
PARALLELLTEXTER.....	16
om ändring av tingsrättslagen.....	16
BILAGA 2.....	19
FÖRORDNINGSUTKAST	19
om ändring av tingsrättsförordningen	19

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis samt revideringsbehoven

1.1.1. *Tingsrättens indelning i avdelningar*

Många tingsrätter har i praktiken indelats i avdelningar. Vid större tingsrätter med över tio domare är detta ett vedertaget sätt att organisera verksamheten.

Oftast sker indelningen i avdelningar enligt grupper av ärenden. Till exempel Helsingfors tingsrätt har sju avdelningar för rättskipningsärenden och av dessa behandlar tre enbart tvistemål, två tviste- och brottmål och två enbart brottmål. Avdelningarna har särskilda specialområden och alla ärenden som hänförs till ett visst område behandlas av den avdelning som specialiserat sig på ifrågavarande område. Dylika specialområden vid Helsingfors tingsrätt är bl.a. familjerätts- och insolvensärenden, ärenden som gäller immateriella rättigheter och straffrättsliga tvångsmedel. Domarna och den övriga personalen placeras till tjänstgöring vid avdelningarna enligt lagmannens beslut. Varje avdelning har en ansvarig chef som sörjer för verksamhetens organisation och smidighet. Chefens uppgifter hänförs till rättskipning och personaladministration. Chefen skall bl.a. att fördela ärendena mellan domarna och fastställa personalens semestrar.

Om tingsrättens domkrets består av både finsk- och svenskspråkig befolkning kan det vara skäl att genom särskilda åtgärder säkerställa att båda språkgrupperna faktiskt har möjlighet att erhålla tjänster på det egna språket enligt lika grunder i enlighet med 35 § språklagen (423/2003). Tingsrätten bör i dessa fall ha möjlighet att inrätta en avdelning på språkliga grunder.

För närvarande innehåller tingsrättslagen (581/1993) inga bestämmelser om att tingsrätten kan indelas i avdelningar. Enbart i lagens 21 § 2 mom. ingår en bestämmelse om

att närmare föreskrifter om organiserandet av arbetet vid tingsrätten meddelas i arbetsordningen som fastställs av lagmannen. I dessa arbetsordningar har i praktiken meddelats föreskrifter om tingsrättens indelning i avdelningar och om hur ärenden fördelas mellan avdelningarna.

För ändamålsenlig och effektiv organisering av tingsrätternas verksamhet är det skäl att uttryckligen i lag föreskriva om att tingsrätten kan indelas i avdelningar. Indelningen kan ske på olika grunder. De olika indelningsgrunderna beskrivs mer detaljerat nedan i propositionens viktigaste förslag.

1.1.2. *Sammanslagning av tingsrätter*

Före underrätsreformen år 1993 fanns det 71 domsagor och 25 rådstuvurätter i Finland. Som resultat av underrätsreformen inrättades 70 tingsrätter fr.o.m. 1 december 1993. Tingsrättsnätverket har därefter ändrats på så sätt att vissa tingsrätter har slagits samman. Den 1 juni 2003 fanns det sammanlagt 63 tingsrätter. Avsikten är att framtiden sammanslå ytterligare tingsrätter.

Genom att sammanslå tingsrätter strävas det till att skapa tillräckligt stora domstolenheter för att trygga den behövliga sakkunskapen för avgöranden på alla rättsområden. Detta förutsätter att det inom domkretsen finns ett tillräckligt antal invånare och näringsverksamhet för att det skall förekomma tillräckligt med olika slags rättsliga ärenden.

Med tanke på tillgången till rättstjänster är det också viktigt att det vid domstolen finns tillräckligt många domare för att säkerställa att ärendena kan avgöras utan störningar även under semesterperioder eller sjukledigheter. På motsvarande sätt skall det finnas tillräckligt många domare så att domstolen utan att skaffa särskild personal kan fungera i alla lagbestämda sammansättningar, även i en sammansättning med tre lagfarna domare.

Beslut om sammanslagning av tingsrätter utfärdas genom beslut av statsrådet.

Tingsrätter har inte alltid kunnat samman-

slås enligt planerad tidtabell på grund av att fler än en av de tingsrätter som avsetts att sammanslås har haft en lagmanstjänst, vilket skulle betyda att det finns fler än en lagmanstjänst i den nya sammanslagna tingsrätten. I dessa fall skulle det vara oklart vem som blir chefen för det nya ämbetet. För att klargöra detta är det nödvändigt att till lagen foga särskilda bestämmelser om hur lagmannen för den nya sammanslagna tingsrätten skall väljas.

1.1.3. Fastställande av tingsrätternas domkretsar

Allmänna bestämmelser om domkretsarna finns för närvarande i statsrådets beslut om tingsrätternas domkretsar (1623/1991) jämte ändringar. Om tingsrätternas domkretsar i vissa ärenden, såsom ärenden som gäller företagsanering, utsökingsbesvär och jordrättsliga ärenden, har däremot särskilda bestämmelser utfärdats genom förordning enligt bemyndigandet i lagarna som tillämpas på ifrågavarande ärendegrupper.

Tingsrättsnätverkets struktur har betydelse med tanke på den regionala tillgången till rättstjänster. För att nå vederbörlig författningsnivå bör domkretsarna fastställas genom förordning av statsrådet i stället för nuvarande statsrådets beslut.

Efter att den nya grundlagen trädde i kraft fastställs tingsrätternas kansli- och sammanträdesplatser genom justitieministeriets förordning.

1.1.4. Olycksfallsersättning för nämndemän

Vid tingsrätterna finns c. 3 700 nämndemän med domaruppgifter i straff- och familjerättsliga tvistemål. Nämndemän deltar också i behandlingen av jordrättsärenden vid de åtta tingsrätter som är jorddomstolar. Nämndemännen väljs av kommunalfullmäktige. Arvoden och andra accessoriska prestationer, såsom ersättning för inkomstbortfall och ersättning för resekostnader samt dagtraktamente, betalas till nämndemännen av statliga medel. Enligt tingsrättsförordningen (582/1993) deltar varje nämndeman i regel i sammanträden under 12 dagar per kalender-

år. Nämndemannauppdraget kan karakteriseras som ett statligt förtroendeuppdrag.

En nämndeman kan vid skötseln av sin uppgift råka ut för olycksfall, antingen under domstolens sammanträde eller under förhållanden som hänför sig till skötseln av uppdraget, såsom under färd till eller från domstolens sammanträde. I synnerhet de nämndemän som deltar i jorddomstolens verksamhet färdas ofta på terräng i samband med synförrättning. I denna uppgift kan risken för olycksfall vara större. Det är också möjligt, och det har också hänt, att en nämndeman vid skötseln av sin uppgift blir föremål för en kriminell gärning, t.ex. att sakägaren anfaller nämndemannen.

Tillsvidare har en nämndeman som råkat ut för en olycka vid skötseln av uppgiften fått ersättning enligt ett enskilt avtal som ingåtts efter olycksfallet. Detta har gjorts i två skilda fall och ersättningar har betalats av justitieministeriets medel sammanlagt c. 5 600 euro.

En nämndeman står inte i arbets- eller tjänsteförhållande till staten och omfattas därmed inte av tillämpningsområdet för lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) (HD 1965 II 41). Också Statskontoret har i sitt beslut av den 25 juni 2001 ansett att en nämndeman inte har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring, eftersom han eller hon inte står i anställningsförhållande till tingsrätten.

För att ersättningar skall kunna betalas vid olycksfall som inträffar vid skötseln av uppgiften som nämndeman är det skäl att till tingsrättslagen foga en särskild bestämmelse om detta.

1.2. Sverige

Bestämmelser om att tingsrätten kan indelas i avdelningar finns i 1 kap. 2 § 2 mom. i den svenska rättegångsbalken (1979:166). Enligt detta lagrum är ordförande på avdelning lagmannen eller en chefsrådman.

Enligt 2 § 1 mom. i förordningen om tingsrätternas verksamhet (förordning 1996:381 med tingsrättsinstruktion) får tingsrätten själv besluta att domstolen skall vara indelad i avdelningar. Enligt 3 mom. i samma paragraf (1998:1804) leder den som är chef för en avdelning arbetet på denna samt fördelar tjänst-

göringen i rätten efter samråd med domarna på avdelningen. I förordningens 3 § bestäms ytterligare att vid Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätt finns en särskild administrativ enhet.

Det finns inga bestämmelser om hur lagmanstjänsterna skall organiseras när tingsrätter sammanslås. I praktiken har detta skett genom förhandlingar så att den andra lagmannen har gått i förtidspension eller förflyttats till en vakant lagmanstjänst vid en annan tingsrätt.

Tingsrätternas domkretsar fastställs genom förordning (förordning 1982:996 om rikets indelning i domsagor). I förordningen fastställs domkretsen för varje kommun. När tingsrätter sammanslås ändras också förordningen på motsvarande sätt. I dagens läge finns det 72 tingsrätter i Sverige (förordning 2002:799).

I fråga om olycksfall som kan inträffa vid skötseln av uppgiften som nämndeman har *domstolsverket* försäkrat nämndemännen mot skador som kan inträffa under arbets- eller tjänsteresor samt vid skötseln av uppgiften. Försäkringarna kompletterar de andra lagbestämda ersättningar som den skadade eventuellt har rätt till. Under år 2002 betalades sammanlagt 3 700 euro i ersättningar för skador som inträffat under arbetsresor. Ersättningar som betalats för skador som inträffat vid skötseln av uppgiften uppges inte.

2. Propositionens mål och de viktiga förslagen

Propositionen syftar till att effektivisera tingsrätternas verksamhet och förbättra tillgången till rättstjänster. Ytterligare innehåller propositionen förslag till personaladministrativa bestämmelser om hur lagmanstjänsterna skall organiseras i vissa fall och om olycksfallsersättning för nämndemän.

Enligt sin verksamhetsidé svarar justitieministeriet för att människor och samfund effektivt kan förverkliga sina rättigheter. Ett av målen i justitieministeriets rättspolitiska strategi för åren 2003 - 2012 är att möjliggöra större likvärdighet i rättsskyddsfrågor för medborgarna (s. 6). I anslutning till detta konstateras det i strategin att när den offentliga förvaltningen utvecklats har grundtanken

i alla OECD-länder varit att myndigheterna förväntas producera bättre service på ett effektivare och lönsammare sätt. I ljuset av utsikterna för den offentliga ekonomin kan man anta att det inte går att så få mycket mera resurser för uppgifterna inom justitieministeriets förvaltningsområde. Därför skall det ses till att de befintliga resurserna används effektivt med hänsyn till samhället och medborgarna (s. 27).

I synnerhet inom produktionen och näringslivet i övrigt men också inom förvaltningen har verksamheten koncentrerats på allt större enheter. Detta beror på att det strävas till kostnadseffektiv verksamhet samt på att befolkningen och därmed också efterfrågan på tjänster har koncentrerats på vissa regioner. På grund av denna utveckling bör också domstolsväsendet i viss mån koncentrera sina funktioner för att effektivisera sin verksamhet och trygga kvaliteten på tjänsterna. För att säkerställa att domstolen har den sakkunskap som krävs för avgörandena bör domarna i viss mån specialisera sig på olika rättsområden. I mycket små verksamhetsenheter är detta inte möjligt. I små enheter blir dessutom antalet ärenden som behandlas ringa, vilket innebär att domaren inte har möjlighet att utvidga sin sakkunskap på samma sätt som i en större enhet, där domarna behandlar fler och mer mångsidiga ärenden.

En strategi som valts för att lösa problemet är att sammanslå domkretsar, eftersom detta ger möjlighet att utveckla personalstrukturen och personalens kunskaper så att de bättre betjänar medborgarnas behov av rättsskydd (s. 29). I praktiken betyder detta att sammanläggningen av små tingsrätter fortsätter och påskyndas samt att domartjänsterna omdisponeras så att de motsvarar efterfrågan, som förändras till följd av befolkningsutvecklingen. Den regionala tillgången till rättsskydd tryggas trots att nätverket av fasta verksamhetsställen för domstolarna blir glesare (s. 8 och 9). Kommittén för utveckling av domstolsväsendet har ställt samma målsättningar i sitt mellanbetänkande (KB 2003:1 s. 21).

Kommittén för utveckling av domstolsväsendet konstaterar också att på grund av att samhället allt mer genomsyras av juridik och att det civila samhället främjar tillgodoseen-

det av de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna har domstolsväsendet blivit en allt mer central samhällelig aktör och medborgarna har allt större förväntningar på dess verksamhet och kvaliteten på dess tjänster (s. 10 och 11).

För att uppnå ovan nämnda målsättningar för utvecklandet av domstolsväsendet är det skäl att i lag föreskriva att tingsrätten kan organisera sin interna verksamhet på ett effektivt sätt och att domkretsarna vid behov kan ändras till att motsvara samhällets behov. Förslagen om att tingsrätten kan indelas i avdelningar som specialiserat sig på vissa ärendegrupper och om reglering av lagmanstjänsterna när tingsrätter sammanslås hänför sig till dess mål.

I propositionen (RP 92/2002 rd, s. 48 och 49) till ny språklag (423/2003) konstateras att ett centralt mål för den nya lagen, som avses att i praktiken genomföra de språkliga rättigheter som garanteras av grundlagen, är att myndigheterna självmant skall se till att individens språkliga rättigheter tillgodoses. Båda nationalspråken och möjligheterna att använda dem skall synas tydligt hos myndigheterna. Det är viktigt att medborgarna har lika möjligheter att använda sitt eget språk i offentliga sammanhang och få olika slag av tjänster på detta språk.

För att tingsrätterna skall kunna uppnå dessa mål skall det i lagen intas bestämmelser om att de tingsrätter vilkas ämbetsdistrikt är tvåspråkigt kan inrätta avdelningar särskilt för att trygga att både den finsk- och svenskspråkiga befolkningen har tillgång till rättsliga tjänster på sitt eget språk enligt lika grunder. Reformen skapar förutsättning för att utveckla tingsrätternas serviceförmåga i olika delar av landet så att t.ex. de som har svenska som modersmål har bättre möjligheter att få rättstjänster på sitt eget språk. Beslut om inrättandet av en dylik avdelning fattas av justitieministeriet. Dessa avdelningar avses att säkerställa att kansliservice och sammanträden kan skötas i synnerhet på svenska i de tingsrätter där personalen i praktiken inte behärskar båda nationalspråken tillräckligt bra. Vissa tjänster skall kunna öronmärkas för avdelningen i fråga och för dessa tjänster skall det förutsättas bättre kunskaper i det språk på vilket avdelningen avses att betjäna

än i tingsrättens övriga tjänster. I praktiken skall arbetsspråket i dessa avdelningar vara t.ex. svenska och av tjänstemännen i dessa avdelningar krävs bättre kunskaper i svenska än av tingsrättens övriga tjänstemän.

Det finns inga bestämmelser om förfarandet som tillämpas vid olycksfall som inträffar vid skötseln av uppgiften som nämndeman eller yrkessjukdom som föranleds av denna uppgift. För att trygga en nämndemans rättsskydd i detta avseende skall det i lag intas bestämmelser om att nämndemän för dylika olycksfall eller yrkessjukdomar har rätt att få ersättning enligt samma grunder som vid olycksfall i arbetet enligt lagen om olycksfallsförsäkring till den del de inte har rätt till en ersättning med stöd av någon annan lag.

Ersättningen skall betalas av Statskontoret. Av arvodet som betalas till nämndemän innehålls ingen premie för olycksfallsförsäkring utan det skall förfaras på samma sätt som i fråga om vissa andra tillfälliga uppdrag som utförs inom ministeriernas förvaltningsområden, dvs. att Statskontoret av ifrågavarande ministerium, i detta fall av justitieministeriet, retroaktivt uppbär de prestationer som det på grund av olycksfall eller yrkessjukdom har betalat till den skadade.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

De utgifter som föranleds av ersättningar som betalas till nämndemän vid olycksfall kan antas förbli förhållandevis ringa, några tusen euro per år. Dessutom har justitieministeriet redan utan särskild lagstiftning vid behov betalat avtalsbaserade ersättningar vid dylika olycksfall. Därigenom är det egentligen inte frågan om en ny utgiftspost.

För övriga delar har propositionen inga direkta ekonomiska verkningar.

3.2. Organisatoriska verkningar

Tingsrätternas verksamhet effektivteras genom att det vid domstolarna inrättas avdelningar som på ett ändamålsenligt sätt själv svarar för organiserandet av sin verksamhet. Genom att det till lagen fogas bestämmelser om att tingsrätten kan verka i avdelningar

kan denna positiva utveckling främjas, även om dylika avdelningar inte egentligen är någon ny sak.

Bestämmelserna om reglering av lagmans-tjänsterna när tingsrätter sammanslås ger möjlighet att ändra tingsrättsnätverket oberoende av på vilket sätt chefstjänsten sköts i de tingsrätter som avses att sammanslås. Hittills har tingsrätter kunnat sammanslås endast när lagmanstjänsterna vid de tingsrätter som avses att sammanslås har blivit vakanta.

3.3. Verkningar för olika medborgargrupper

Som konstateras ovan i avsnitt 2, främjar inrättandet av avdelningar som erbjuder rätts-tjänster på finsk- och svenskspråkiga kunders eget språk enligt lika grunder både den finsk- och den svenskspråkiga befolkningens rättigheter och därmed tryggas också språkgrup-pernas jämställdhet.

Särskilt i fråga om sådana ämbetsdistrikt där det finns ett mindre antal invånare som har det andra språket som modersmål, skulle inrättandet av en avdelning som erbjuder tjänster på detta språk vara en förbättring, eftersom det i dagens läge kan vara svårt att få tillgång till tjänster på detta språk.

4. Beredningen av propositionen

Regeringens proposition baserar sig på be-tänkandet av en arbetsgrupp tillsatt av justi-tieministeriet den 6 januari 2003 (Betänkan-det av arbetsgruppen för tingsrättslagen, Ut-låtanden och utredningar 2003:12).

Utlåtanden om betänkandet har begärts av 22 organ. Utlåtanden avgavs av finansmini-steriet, social- och hälsovårdsministeriet, ju-stitiekanslern i statsrådet, riksdagens justitie-ombudsman, Åbo, Vasa och Helsingfors hovrätter, Helsingfors, Karleby, Pargas, Åbo och Vasa tingsrätter, Helsingfors och Vasa förvaltningsdomstolar, Statskontoret, Svens-ka Finlands folkting, Finlands Advokatför-bund, Tingsrättsdomarna rf, Suomen Syyttä-jäyhdistys ry, Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry, Suomen Lautamiehet ry och Fin-lands Nämndemannaförbund FNF rf.

Remissorganen har förhållit sig generellt po-sitivt till förslaget om att tingsrätten kan in-delas i avdelningar och möjligheten att inrät-ta avdelningar för att erbjuda tjänster både på finska och svenska. Förslaget understöddes av finansministeriet, justitiekanslern i stats-rådet, Åbo, Vasa och Helsingfors hovrätter samt Karleby och Åbo tingsrätter. Pargas tingsrätt och Svenska Finlands Folkting un-derstödde förslaget om möjligheten att inrätta svenskspråkiga avdelningar vid tingsrätter inom vilkas domkrets finska redan från förut är majoritetens språk, men inte så, att dessa tingsrätter samtidigt sammanslås med tings-rätter där majoritetsspråket är svenska. Också Finlands Advokatförbund stöder förslaget men påpekar dock att medborgarnas rätts-ärenden skall behandlas jämlikt oberoende av avdelningsindelningen. Oikeushallinnon Henkilökunta ry förutsätter att möjligheterna för den personal som placeras på den svensk-språkiga avdelningen att förbättra sina språk-liga färdigheter stöds.

Helsingfors och Vasa förvaltningsdomsto-lar samt Tingsrättsdomarna rf anser däremot att inrättandet av svenskspråkiga avdelningar vid tingsrätterna inte är det mest ändamålsen-liga sättet att trygga den finsk- och svensk-språkiga befolkningens rätt att få rättstjänster på sitt eget språk. Vasa förvaltningsdomstol påpekar att olika språk kan användas också i fråga om ett och samma ärende. Ett bättre sätt att uppnå propositionens mål skulle enligt Tingsrättsdomarna rf vara att för vissa en-skilda tjänster förutsätta bättre kunskaper i det andra inhemska språket än i fråga om tingsrättens övriga tjänster.

Remissorganen förhållit sig i huvudsak posi-tivt till förslaget om reglering av lagmans-tjänsterna när tingsrätter sammanslås. Justi-tiekanslern i statsrådet och Tingsrättsdomar-na rf anser att dessa bestämmelser är nöd-vändiga eftersom möjligheten att sammanslå tingsrätter för närvarande är helt beroende av en slumpartad faktor, dvs. läget med lag-manstjänsterna i de tingsrätter som avses att sammanslås. I fråga om detta förslag konsta-terar finansministeriet att när tjänster över-förs skall ställningen av sådana lagmän som inte längre verkar som ämbetets chef ändras så att de inte längre är arbetsgivartjänstemän enligt 10 § förordningen om statens tjänste-

kollektivavtal.

Åbo och Vasa hovrätter föreslår att för att trygga arbetsklimatet bör sammanslagning av tingsrätter i vilka lagmännen ännu är i tjänst undvikas och i synnerhet att sammanslagningen görs utan deras samtycke. Vasa hovrätt föreslår att en lagman som efter sammanslagningen inte längre är chef för ämbetet inte heller får använda den tidigare tjänstebeteckningen utan att denna beteckning enbart används av den lagman som leder ämbetet. Tingsrättsdomarna rf föreslår att det skall vara möjligt att den tidigare lagmannen uppförs på indragningsstat och att han eller hon går i pension. Suomen syyttäjähdistys ry och Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry förutsätter att sammanslagningarna genomförs i samarbete med personalen i de enheter som avses att sammanslås. Finlands Advokatförbund förutsätter att när tingsrätter sammanslås skall den regionala tillgången till rättstjänster tryggas.

Pargas tingsrätt anser att förslaget om reglering av lagmanstjänsterna när tingsrätter sammanslås är onödigt. Målet kan uppnås genom att man väntar tills lagmanstjänsterna i de tingsrätter som avses att sammanslås blir vakanta. Denna tingsrätt och Svenska Finlands Folkting motsätter sig förslaget om sammanslagning av tingsrätter enligt förslaget såvitt detta innebär att också tingsrätter med olika majoritetsspråk sammanslås.

Särskilt justitiekanslern i statsrådet, Åbo hovrätt, Pargas tingsrätt och Finlands Advokatförbund ansåg att det är vederbörligt att domkretsarna fastställs genom förordning av statsrådet i stället för ministeriets beslut. Karleby tingsrätt och Vasa förvaltningsdomstol ansåg däremot att domkretsarna bör fastställas rentav i lag.

Remissorganen ansåg i allmänhet att bestämmelserna om olycksfallsersättningar för nämndemän är nödvändiga. Social- och hälsovårdsministeriet ansåg dock att det inte är motiverat att ersättningen också omfattar yrkessjukdomar.

5. Samband med internationella förpliktelser

Internationella fördrag och förpliktelser som gäller språkliga rättigheter har behandlats i detalj i regeringens proposition till ny språklag och lagstiftning som har samband med den (RP 92/2002 rd. s. 38—44). Dessa fördrag och förpliktelser iakttas i den nya språklagen.

I fråga om denna proposition som syftar till att trygga både den finsk- och den svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla rättstjänster på sitt eget språk enligt lika grunder bör särskilt den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (FördrS 23/1998) som ingått i Strasbourg den 5 november 1992 beaktas. Bestämmelserna i stadgan säkerställer bl.a. att rättegångsärenden behandlas på landsdels- eller minoritetsspråk i allmänna domstolar (artikel 9 punkt a och b) och att allmänheten har tillgång till förvaltningsmyndigheters tjänster på landsdels- eller minoritetsspråk (artikel 10). Då Finland ratificerade denna stadga förband staten sig att tillämpa dessa punkter på det svenska språket.

Enligt artikel 10 stycke 1 punkt a underpunkt ii i stadgan säkerställs i rimlig utsträckning t.ex. att myndigheter som är i kontakt med allmänheten använder landsdels- eller minoritetsspråken i sitt umgänge med personer som kontakter dem på ett sådant språk. Enligt artikel 10 stycke 2 punkt a i stadgan skall de lokala och regionala myndigheter inom vilkas territorier antalet invånare som använder landsdels- eller minoritetsspråk är tillräckligt uppmuntras eller åtminstone tilläts användning av landsdels eller minoritetsspråk.

Språklagstiftningen säkerställer användningen av nationalspråken även på ett mer omfattande sätt än som förutsätts i stadgan. Denna proposition om att vid tingsrätter inrätta avdelningar för att betjäna den finsk- och svenskspråkiga befolkningen enligt lika grunder främjar förverkligandet av stadgans mål.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag**1.1. Lag om ändring av tingsrättslagen**

1 §. Vid omorganiseringen av tingsrätternas domkretsar kan det uppstå behov att sammanslå tingsrätter. I dessa fall överförs lagmanstjänsterna till den sammanslagna tingsrätten. Detta kan leda till att det finns fler än en lagmanstjänst vid den sammanslagna tingsrätten. Detta är en exceptionell och temporär situation, men det är ändå skäl att ta in bestämmelser om detta i lag. Till en av lagmanstjänsterna skall höra att verka som ämbetets chef och vad som i lag eller förordning stadgas om lagmannens uppgifter tillämpas på denna lagman. Det föreslås att bestämmelser om detta tas in i det nya 4 momentet. Chefens uppgifter hänförs till administrativa ärenden.

Det föreslås att bestämmelsen i 11 § tingsrättsförordningen (582/1993) 11 § om vikarie för lagmannen ändras enligt det bifogade förordningsutkastet så att det i arbetsordningen förordnas vem som vid behov kortvarigt tjänstgör såsom lagmannens vikarie. I den nuvarande förordningen föreskrivs det onödigt restriktivt att vikarien är i första hand den äldsta tjänstgörande tingsdomaren.

När tingsrätter sammanslås ändras vanligen också befattningsbeskrivningen för den lagman som skall verka som chef för den sammanslagna tingsrätten, eftersom tingsrättens ämbetsdistrikt utvidgas och antalet anställda ökar. Därmed ökar också vikten av kravet på ledarförmåga som enligt 11 § 3 mom. lagen om utnämning av domare förutsätts för framgångsrik skötsel av tjänsten.

För att vara förberedd på de nya kraven föreslås det att justitieministeriet bestämmer till vilken av lagmanstjänsterna i den nya sammanslagna tingsrätten hör att verka som chef. Det föreslås att det i ikraftträdelsebestämmelsen intas en bestämmelse om förfarandet som skall följas när lagmanstjänsten till vilken hör att verka som ämbetets chef tillsätts för första gången.

Genom att det till lagen fogas ett nytt 4 mom. blir det nuvarande 4 mom. 5 mom.

12 a §. Det föreslås att det till lagen fogas

en bestämmelse om den ersättning som skall betalas vid olycksfall som inträffar vid skötseln av uppgiften som nämndeman eller vid yrkessjukdom som föranleds av denna uppgift. I allmänna motiveringen konstateras att lagstiftningen om olycksfallsförsäkring inte i sin nuvarande form omfattar nämndemannauppgiften. Därför behövs det en särskild bestämmelse om detta.

Bestämmelsen föreslås att formuleras enligt Statskontorets utlåtande av den 11 december 2001 så att för olycksfall som inträffar vid skötseln av uppgiften som nämndeman eller för yrkessjukdom som föranleds av denna uppgift betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som vid olycksfall i arbetet enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948). Ersättning betalas till den del den skadade inte har rätt till en ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring med stöd av någon annan lag. Detta innebär att andra lagbestämda ersättningar prioriteras.

Bestämmelsen föreslås omfatta olycksfall som inträffar vid skötseln av nämndemannauppgiften. Till nämndemannens uppgifter hör i det avseende som avses enligt bestämmelsen att delta i rättskipningsverksamheten vid tingsrättens sammanträden och synförrättningar. Dessutom tillämpas bestämmelsen på förhållanden som föranleds av uppgiften enligt vad som i 4 § 1 mom. 2 punkten lagen om olycksfallsförsäkring bestäms om förhållanden, som härflyta av arbetet. Vanligen betyder detta olycksfall som inträffar under färd till eller från domstolens sammanträde.

Den föreslagna bestämmelsen tillämpas enbart på nämndemän och inte på sakkunnigledamöter i olika domstolar eller militärledamöter i allmänna domstolar, eftersom dessa i sin uppgift som ledamot i ifrågavarande domstol sköter ett uppdrag för den organisation de företräder och deras rätt till olycksfallsersättning fastställs inom ramen för huvudtjänsten.

12 b §. I paragrafen skall intas ett hänvisningsstadgande enligt vilket i fråga om sökande av ersättning, ersättningsskyldighet, ersättning, handläggning av ersättningsärenden, förande av talan, tystnadsplikt och brott

mot den, rätt att erhålla uppgifter, rätt och skyldighet att lämna uppgifter, sökande av ändring i beslut i ett ersättningsärende, Statskontorets regressrätt och återkrav av ogrundad ersättning gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen om olycksfallsförsäkring, yrkessjukdomslagen (1343/1988) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991). Vad som i dessa lagar stadgas om arbetstagar- och försäkringsanstalten tillämpas på motsvarande sätt på nämndemannen och med iakttagande av 9 och 30 § lagen om olycksfallsförsäkring på Statskontoret. Den föreslagna olycksfallsersättningen ordnas således inte genom en obligatorisk försäkring utan ersättningar betalas med stöd av lag av Statskontoret. Ett liknande hänvisningsstadgande finns i 9 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981) som nyligen reviderats (724/2002).

I fråga om ersättningskyldighet gäller med stöd av hänvisningsstadgandet bl.a. vad som i 4 a § lagen om olycksfallsförsäkring (1642/1992) föreskrivs om ersättning för skada eller sjukdom som åsamkats arbetstagar- eller uppsåtlig gärning som begåtts av en annan person. En dylik gärning likställs således med ett olycksfall. Denna grund för ersättning behövs i sådana situationer att nämndemannen vid skötseln av sin uppgift blir offer för våld.

Grunden för ersättningens storlek är enligt bestämmelserna i lagen om olycksfallsförsäkring den skadades årsförtjänst. Ersättningen fastställs således inte enbart på grundval av nämndemannaarvodet utan för att säkerställa tillräcklig ersättning beaktas även ifrågavarande persons övriga förvärvsinkomster. I vissa fall, t.ex. i fråga om studerande eller nämndemän som av någon annan orsak inte har andra inkomster, fastställs inkomsten som utgör grunden för ersättningen enligt bestämmelserna om dylika fall i lagen om olycksfallsförsäkring. Även nämndemannaarvodet beaktas vid fastställandet av ersättningsbeloppet.

Ersättningen söks hos Statskontoret som också betalar ersättningen. Justitieministeriet skall ersätta Statskontoret för de ersättningar som det betalat till den skadade. Av nämndemannaarvodet innehålls således ingen

premie för olycksfallsförsäkring för att på förhand täcka ersättningsutgifterna. Denna fråga har behandlats avsnitt 3 i allmänna motiveringen.

Med anledning av hänvisningsstadgandet skall skadeanmälan göras av tingsrätten.

Rubriken före 18 §. I avsnittet som utgörs av lagens 18—20 § ingår bestämmelser om tingsrätten som myndighetsorganisation och om organiserandet av arbetet i tingsrätten både internt och i förhållande till kunderna. Det föreslås att till detta avsnitt fogas nya bestämmelser om att tingsrätten kan indelas i avdelningar. För närvarande bestäms det om detta enbart i fullmaktsbestämmelsen i 26 § tingsrättsförordningen (582/1993). I denna bestämmelse föreskrivs att om indelningen av tingsrätten i avdelningar eller andra enheter och i ansvarsområden för de lagfarna medlemmarna kan bestämmas i arbetsordningen.

Enligt vad som framförs i motiveringen för den föreslagna 18 a § kan det vara skäl att vid tingsrätten inrätta avdelningar för att trygga att tingsrättens verksamhet kan organiseras på ett ändamålsenligt och effektivt sätt och att olika språkgrupper har tillgång till tjänster på sitt eget språk. Eftersom man genom att inrätta avdelningar kan svara på de krav som ställs för tillgången till tjänster som hänför sig till rättsvården är det motiverat att i lag föreskriva om att tingsrätten kan indelas i avdelningar. På motsvarande sätt föreskrivs det för närvarande att tingsrätten kan ha flera kanslier på olika orter, vilket för sin del tryggar den regionala tillgången till rättstjänster.

Rubriken före lagens 18 § föreslås att kompletteras så att även avdelningarna nämns i den.

18 a §. I paragrafen skall föreskrivas om tingsrättens möjlighet att verka i avdelningar. Denna möjlighet skall konstateras i 1 mom.

Som konstateras ovan i motiveringen för avsnittets rubrik finns det för närvarande inga bestämmelser om detta i tingsrättslagen utan enbart i 26 § tingsrättsförordningen finns en fullmaktsbestämmelse om att avdelningar kan inrättas genom att bestämma om detta i arbetsordningen. Däremot bestäms det t.ex. i 9 § lagen om försäkringsdomstolen (132/2003) att försäkringsdomstolen är uppdelad på avdelningar.

Indelningen i avdelningar är i själva verket en central grund för organiserandet av tingsrättens verksamhet. I större tingsrätter är detta ett vedertaget sätt att organisera verksamheten. Denna fråga behandlas ovan i avsnitt 1.1.1 i allmänna motivering. Med tanke på den praktiska betydelsen av möjligheten att verka i avdelningar föreslås det att bestämmelser om detta intas i lagen.

I paragrafens följande moment skall det bestämmas för vilka olika ändamål avdelningar kan inrättas.

För det första skall det i 2 *mom.* föreskrivas att en avdelning kan inrättas för att trygga behövlig sakkunskap i olika rättskipningsärenden och smidig behandling av ärendena. I praktiken betyder detta att alla ärenden som gäller ett visst specialområde behandlas på en viss avdelning. Domarna kan specialisera sig på ett visst rättsområde. Även kanslipersonalen blir förtrogen med ärendegrupsvisa förfaringssätt. På detta sätt det säkerställas att avgörandena som grundar sig på djupgående kunskaper om ifrågavarande rättsområde är av god kvalitet och att ärendena kan behandlas smidigt. Att verksamheten indelas i avdelningar främjar således tillgången till rätts tjänster som är en grundläggande rättighet.

Det föreslås att en avdelning för behandling av vissa ärendegrupper och för att trygga smidig verksamhet kan inrättas genom att bestämma om detta i arbetsordningen på samma sätt som för närvarande.

För det andra skall det i 3 *mom.* föreskrivas att en avdelning kan inrättas för att trygga att olika språkgrupper inom tingsrättens domkrets har tillgång till rättstjänster på sitt eget språk enligt lika grunder.

Denna bestämmelse syftar till att främja de språkliga rättigheterna enligt 17 § grundlagen och rätten att hos domstol använda sitt eget språk samt att den finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings samhälleliga behov i fråga om rättsvård tillgodoses enligt lika grunder. De föreslagna bestämmelserna är också i enlighet med den i 35 § språklagen (423/2003) föreskrivna skyldigheten att tillgodose dessa behov.

I 35 § 3 *mom.* språklagen bestäms angående detta att myndigheterna skall främja användningen av båda nationalspråken. När omständigheterna kräver det skall särskilda

åtgärder vidtas för att samhälleliga behov som hänför sig till nationalspråken tillgodoses. Såsom särskild åtgärd har myndigheten enligt 6 § 2 *mom.* möjlighet att inrätta enspråkiga enheter eller avdelningar för den språkliga minoriteten. Avdelningen som vid tingsrätten inrättas för att betjäna en språkgrupp på dess eget språk skall emellertid inte vara på detta sätt enspråkig, eftersom avdelningen vid behov skall kunna använda båda nationalspråken, t.ex. då det vid en rättegång finns parter med olika språk.

Avdelningar som avses att trygga att befolkningen har tillgång till tjänster på det egna språket skall inrättas i synnerhet vid sådana tingsrätter inom vilkas ämbetsdistrikt finns kommuner med sinsemellan olika språkliga förhållanden. Inom ämbetsdistriktet kan t.ex. finnas kommuner där antalet invånare är ringa i jämförelse med domkretsens övriga kommuner, men där den språkliga indelningen skiljer sig från de övriga kommunernas språkliga förhållanden. För att en dylik kommun, som inom hela domkretsen utgör en minoritet, skall ha tillgång till vederbörliga rättstjänster hos tingsrätten föreslås det att ifrågavarande tingsrätt har möjlighet att inrätta en eller flera avdelningar så att en eller flera av dessa avdelningar kan erbjuda tjänster på det andra nationalspråket.

Avdelningen skall erbjuda tjänster på ifrågavarande språk i kansli- och sammanträdesärenden. För dem som behöver dessa tjänster är det viktigt att alla kontakter med domstolen sker på deras eget språk, dvs. också när det gäller frågor och rådgivning.

För att uppnå detta mål skall det föreskrivas att beslut om inrättande eller indragning av en avdelning som avses att trygga att befolkningen har tillgång till tjänster på sitt eget språk fattas av justitieministeriet. En avdelning kan således inte inrättas eller indras enbart genom att bestämma om detta i arbetsordningen. Att ärendet bestäms av ministeriet innebär att språkgrupperna behandlas enligt lika grunder i liknande situationer inom varje domkrets. Att ministeriet i stället för tingsrätterna själv fattar dessa beslut tryggar också arrangemangets kontinuitet.

I momentets sista mening bestäms ytterligare att när en avdelning inrättas på språkliga grunder kan vid tingsrätten inrättas eller för

avdelningen i fråga öronmärkas tjänster för vilka det krävs bättre förmåga att använda det andra inhemska språket än i tingsrättens övriga tjänster, för vilka språkraven fastställs enligt hela domkretsens språkliga förhållanden. Beslut om att inrätta eller öronmärka en tjänst fattas av justitieministeriet, som också bestämmer om inrättandet av avdelningen.

Av domarna vid avdelningen förutsätts fullständig förmåga att använda det språk på vilket avdelningen i huvudsak avses att erbjuda tjänster.

När nämndemän förordnas till att delta i ett sammanträde skall det ses till att de har tillräckliga kunskaper i det språk ärendet behandlas på.

Inrättande av en avdelning för att trygga att en viss språkgrupp har tillgång till tjänster på sitt eget språk främjar de praktiska möjligheterna att auskultera på svenska. För att notarierna under auskulteringen skall få en så mångsidig uppfattning av tingsrättens verksamhet som möjligt, skall notarietjänster i huvudsak inte skilt öronmärkas för dessa avdelningar.

Om tingsrätten har en i 18 a § 3 mom. avsedd avdelning som inrättats för att erbjuda tjänster på ett visst språk är det ändamålsenligt att denna avdelning handlägger sådana ärenden, i vilka det språk som avdelningens domare och kanslipersonal behärskar kommer att användas. De grunder enligt vilka handläggningsspråket fastställs finns i 14—16 § språklagen.

Utan att inta en särskild bestämmelse om detta är det klart att ett ärende som tingsrätten är behörig att handlägga kan överflyttas till denna avdelning oberoende av i vilken kommun inom ämbetsdistriktet sakägaren är bosatt och vad kommunens språkliga indelning är. Detta innebär att t.ex. om motparten i ett ärende bor i en enspråkig kommun men har det andra språket som modersmål kan ärendet överflyttas till en avdelning som inrättats för att erbjuda tjänster på ifrågavarande språk. Dessutom skall avdelningen som inrättats för att erbjuda tjänster på ett visst språk vid behov behandla även andra vid tingsrätten anhängiga ärenden.

Gränserna mellan avdelningarna skall emellertid inte hindra bildandet av sådana

sammansättningar som tryggar att avdelningen har behövlig sakkunskap för att avgöra ett ärende. Detta innebär att t.ex. huvudförhandlingen kan förrättas så, att ärendet avgörs i en sammansättningen som består av den domare som berett ärendet inom avdelningen och av en eller flera domare från andra avdelningar som specialiserat sig på ifrågavarande rättsområde. Sammansättningen bildas enligt turordning eller på någon annan grund på samma sätt som vid behandlingen av övriga ärenden, varvid det inte heller uppstår en risk för att ärenden som skall handläggas på ett visst språk alltid behandlas av samma domare. Beslut angående domkretsarrangemang fattas skilt för varje fall, vanligen efter en omfattande remissbehandling. Beslut om att i en tingsrätt inrätta en avdelning på språkliga grunder skall fattas skilt och med beaktande av de språkliga resurserna och behovet av tjänster.

21 §. Enligt paragrafens 1 mom. kan närmare stadganden om lagens verkställighet utfärdas genom förordning. I momentets 1—3 punkter uppräknas vilka områden detta gäller och i 4 punkten nämns på ett kompletterande att stadganden kan utfärdas även om övrig verkställighet av lagen. I allmänna motiveringen konstateras att tingsrätternas domkretsar för närvarande fastställs genom statsrådets beslut.

Tingsrättsnätverkets struktur har betydelse med tanke på den regionala tillgången till rättstjänster. För att nå vederbörlig författningsnivå skall domkretsarna fastställas genom förordning av statsrådet i stället för nuvarande statsrådets beslut. Det föreslås att det i lagen intas en bestämmelse om att tingsrätternas domkretsar kan fastställas genom att utfärda en förordning. Detta bemyndigande skall intas i lagen som ett nytt 4 punkt, varvid den nuvarande 4 punkten blir 5 punkten

I paragrafens 2 mom. förskrivs att närmare föreskrifter om organiserandet av arbetet vid tingsrätten meddelas i arbetsordningen. För närvarande finns det bestämmelser om detta även i 18 § 2 mom. Efter att bestämmelser om inrättande av avdelningar fogas till 18 a § hör bestämmelsen i sin helhet till detta moment.

Enligt det föreslagna momentet skall på samma sätt som för närvarande särskilda fö-

reskrifter om organiserandet av arbetet vid kanslierna som ligger på skilda orter meddelas i arbetsordningen. Det nya i momentet är att också om tingsrätten har avdelningar skall föreskrifter om organiserandet av arbetet i avdelningarna meddelas i arbetsordningen. I arbetsordningen skall i sistnämnda fall ingå föreskrifter om på vilka grunder ärenden fördelas mellan avdelningarna och hur arbetet i avdelningarna organiseras och i synnerhet vilka uppgifterna som hör till avdelningens chef. Föreskrifter om övriga ärenden meddelas i arbetsordningen vid behov.

Med anledning av denna bestämmelse bör 26 § tingsrättsförordningen ändras så att den motsvarar den föreslagna bestämmelsen i tingsrättslagen. Som bilaga till propositionen finns ett utkast till ändring av tingsrättsförordningen. Enligt förslaget skall det i förordningen föreskrivas att tingsrätten skall ha en arbetsordning i vilken det meddelas föreskrifter om organiserandet av arbetet i tingsrätten och övriga omständigheter om vilka föreskrifter enligt lag eller förordning skall meddelas. Dylika omständigheter är indelningen av tingsrätten i avdelningar enligt ärendegrupper enligt 18 a § 2 mom. och fördelningen av ärenden mellan avdelningarna samt i 11 § avsedda förordnanden av vikarie till lagmannen.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt. På detta sätt kan tingsrättsnätverket ändras i takt med att behov uppstår.

Enligt ikraftträdelsebestämmelsens 3 mom. föreslås att åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Detta är nödvändigt t.ex. för att kunna öronmärka vissa tjänster för de språkliga avdelningarna och för att i tid kunna utnämna lagmannen som skall fungera som ämbetets chef bär tingsrätter sammanslås.

Det föreslås att det i ikraftträdelsebestämmelsens 4 mom. föreskrivs på vilket sätt lagmanstjänsten till vilken hör att verka som ämbetets chef tillsätts för första gången när det vid en tingsrätt närmast på grund av sammanslagning finns fler än en lagmans-

tjänst. Denna tjänst skall enligt förslaget ledigförklaras bland de lagmän som är verk samma vid tingsrätten och tillsättas med iakttagande i övrigt vad som är stadgat om utnämning till tjänst som lagman i synnerhet i 11 § lagen om utnämning av domare. På detta sätt kan det säkerställas att personen som utnämns till tjänsten är den som bäst uppfyller de särskilda behörighetsvillkoren som ställts för tjänsten som chef, dvs. kravet på ledarförmåga. När tjänsten senare blir vakant skall denna särskilda bestämmelse inte längre iakttas utan tjänsten skall enligt normalt förfarande förklaras ledig att sökas.

3. Lagstiftningsordning

Lagen syftar till att i enlighet med 17 § 2 mom. grundlagen trygga vars och ens rätt att hos domstol använda sitt eget språk. Enligt detta lagrum skall det allmänna också i övrigt tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings samhälleliga behov enligt lika grunder.

Den föreslagna bestämmelsen i lagens 18 a § 3 mom. om att tingsrätter kan inrätta avdelningar för att trygga att både den finsk- och den svenskspråkiga befolkningen har tillgång till rättstjänster enligt lika grunder främjar för sin del i praktiken de språkliga rättigheter som garanteras av grundlagen.

Enligt 103 § 1 mom. grundlagen kan en domare förflyttas till en annan tjänst om förflyttningen beror på omorganisation av domstolsväsendet. I detta fall förutsätter förflyttningen inte domarens samtycke. Grundlagsutskottet har i synnerhet i utlåtanden 3/1994 rd. och 11/1999 rd. konstaterat att i en dylik situation kan en domare vid behov förflyttas även till en annan tjänst än domartjänst. I detta avseende finns det inga hinder för att lagmanstjänsterna förflyttas när tingsrätter sammanslås. Det är frågan om att överföra en domartjänst till en annan domstol i samband med omorganisation av domstolsväsendet.

Den föreslagna lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av tingsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i tingsrättslagen av den 28 juni 1993 (581/1993) 18 § 2 mom.,
 ändras mellanrubriken före 18 § och 21 §, av dem 21 § sådan den lyder delvis ändrad i lag
 1182/2000, samt
 fogas till 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 549/1994 och 210/2000, ett nytt 4
 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom. samt till lagen nya 12 a, 12 b och 18 a § som
 följer:

1 §

Om det vid tingsrätten finns fler än en lag-
 manstjänst, skall till en av tjänsterna höra att
 tjänstgöra som chef för ämbetsverket. Vad
 som i lag eller förordning föreskrivs om lag-
 mannen gäller i en sådan tingsrätt den lag-
 man som tjänstgör som chef.

ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring
 (625/1991). Vad som i dessa lagar föreskrivs
 om arbetstagare, arbetsgivare och försäk-
 ringsanstalt tillämpas på motsvarande sätt på
 nämndemannen, tingsrätten och med iaktta-
 gande av 9 och 30 § lagen om olycksfallsför-
 säkring Statskontoret.

*Tingsrättens kansli, sammanträdesplats och
 avdelningar*

12 a §

Vid olycksfall som inträffat vid skötseln av
 ett nämndemannauppdrag betalas ersättning
 av statens medel enligt samma grunder som
 vid olycksfall i arbetet enligt lagen om
 olycksfallsförsäkring (608/1948). Ersättning
 betalas till den del den skadade inte med stöd
 av någon annan lag har rätt till en ersättning
 enligt lagen om olycksfallsförsäkring.

18 §

18 a §

Tingsrätten kan vara indelad i avdelningar.
 En avdelning kan inrättas för att trygga be-
 hövlig sakkunskap i olika rättskipningsären-
 den och för att garantera en smidig behand-
 ling av ärendena. I fråga om inrättande och
 indragning av avdelningar som avses i detta
 moment bestäms i tingsrättens arbetsordning.

En avdelning kan inrättas också för att se
 till att ämbetsdistriktets finskspråkiga och
 svenskspråkiga befolknings möjligheter att
 erhålla tjänster på det egna språket tillgodo-
 ses enligt lika grunder. Beslut om inrättande
 och indragning av avdelningar som avses i
 detta moment fattas av justitieministeriet.
 Vid avdelningen kan inrättas eller för avdel-
 ningen kan anvisas tjänster för vilka behörig-
 hetsvillkoren i fråga om kunskaper i det and-

12 b §

I fråga om sökande av ersättning, ersätt-
 ningsskyldighet, ersättning, handläggning av
 ersättningsärenden, förande av talan, tyst-
 nadsplikt och brott mot den, rätt att erhålla
 uppgifter, rätt och skyldighet att lämna upp-
 gifter, överklagande av beslut i ersättnings-
 ärenden, Statskontorets regressrätt och åter-
 krav av ogrundad ersättning gäller i tillämp-
 liga delar vad som föreskrivs i lagen om
 olycksfallsförsäkring, yrkessjukdomslagen
 (1343/1988) och lagen om rehabilitering som

ra inhemska språket avviker från behörighetsvillkoren för de övriga tjänsterna inom tingsrätten på grund av språkförhållandena i en eller flera kommuner inom ämbetsdistriktet.

21 §

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

- 1) andra tjänster vid tingsrätten än de som anges i 1, 3, 3 a, 4, 4 a och 13 a § och om behörighetsvillkoren för dem samt om förfarandet vid tillsättning av dem,
- 2) tingsrättens lagfarna medlemmars och andra tjänstemäns uppgifter,
- 3) nämndemännen vid tingsrätten,
- 4) tingsrätternas domkretsar,
- 5) övrig verkställighet av denna lag.

Närmare föreskrifter om organiserandet av arbetet vid tingsrätten meddelas i arbetsord-

ningen som fastställs av lagmannen. Har tingsrätten avdelningar eller fler än ett kansli, föreskrivs i arbetsordningen om avdelningarna och kanslierna och organiserandet av verksamheten i dem.

Denna lag träder i kraft den 20.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Den lagmanstjänst som avses i 1 § 4 mom. till vilken hör att tjänstgöra som chef för ämbetsverket tillsätts första gången så att tjänsten ledigförklaras bland de lagmän som arbetar vid tingsrätten och tillsätts med iakttagande i övrigt vad som föreskrivs om tjänsten som lagman i lagen om utnämning av domare (205/2000).

Helsingfors den 12 november 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*

Lag

om ändring av tingsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i tingsrättslagen av den 28 juni 1993 (581/1993) 18 § 2 mom.,
ändras mellanrubriken före 18 § och 21 §, av dem 21 § sådan den lyder delvis ändrad i lag
1182/2000, samt
fogas till 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 549/1994 och 210/2000, ett nytt 4
mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom. samt till lagen nya 12 a, 12 b och 18 a § som
följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Förvaltningsdomaren vid Ålands förvaltningsdomstol tjänstgör även som tingsdomare vid Ålands tingsrätt.

Om det vid tingsrätten finns fler än en lagmanstjänst, skall till en av tjänsterna höra att tjänstgöra som chef för ämbetsverket. Vad som i lag eller förordning föreskrivs om lagmannen gäller i en sådan tingsrätt den lagman som tjänstgör som chef.

12 a §

(ny)

12 a §

Vid olycksfall som inträffat vid skötseln av ett nämndemannauppdrag betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som vid olycksfall i arbetet enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948). Ersättning betalas till den del den skadade inte med stöd av någon annan lag har rätt till en ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring.

12 b §

(ny)

12 b §

I fråga om sökande av ersättning, ersättningsskyldighet, ersättning, handläggning av ersättningsärenden, förande av talan, tystnadsplikt och brott mot den, rätt att erhålla uppgifter, rätt och skyldighet att lämna uppgifter, överklagande av beslut i ersättningsärenden, Statskontorets regressrätt och återkrav av ogrundad ersättning gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen om olycksfallsförsäkring, yrkessjukdomslagen (1343/1988) och lagen om rehabiliter-

ing som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991). Vad som i dessa lagar föreskrivs om arbetstagare, arbetsgivare och försäkringsanstalt tillämpas på motsvarande sätt på nämndemannen, tingsrätten och med iakttagande av 9 och 30 § lagen om olycksfallsförsäkring Statskontoret.

Tingsrättens kansli **och** sammanträdesplats

Tingsrättens kansli, sammanträdesplats **och**
avdelningar

18 §

Om organiserandet av arbetet i en sådan tingsrätt som har flera än ett kansli bestäms i arbetsordningen.

(upphävs)

(ny)

18 a §

18 a §

Tingsrätten kan vara indelad i avdelningar.

En avdelning kan inrättas för att trygga behövlig sakkunskap i olika rättskipningsärenden och för att garantera en smidig behandling av ärendena. I fråga om inrättande och indragning av avdelningar som avses i detta moment bestäms i tingsrättens arbetsordning.

En avdelning kan inrättas också för att se till att ämbetsdistriktets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. Beslut om inrättande och indragning av avdelningar som avses i detta moment fattas av justitieministeriet. Vid avdelningen kan inrättas eller för avdelningen kan anvisas tjänster för vilka behörighetsvillkoren i fråga om kunskaper i det andra inhemska språket avviker från behörighetsvillkoren för de övriga tjänsterna inom tingsrätten på grund av språkförhållandena i en eller flera kommuner inom ämbetsdistriktet.

21 §

Genom förordning utfärdas närmare stadganden om:

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

1) andra tjänster vid tingsrätten än de som anges i 1, 3, 3 a, 4, 4 a och 13 a § och om

3) nämndemännen vid tingsrätten, samt om

4) övrig verkställighet av denna lag

Närmare föreskrifter om organiserandet av arbetet vid tingsrätten meddelas i arbetsordningen som fastställs av lagmannen.

behörighetsvillkoren för dem samt om förfarandet vid tillsättning av dem,

2) tingsrättens lagfarna medlemmars och andra tjänstemäns uppgifter

3) nämndemännen vid tingsrätten,

4) tingsrätternas domkretsar,

5) övrig verkställighet av denna lag.

Närmare föreskrifter om organiserandet av arbetet vid tingsrätten meddelas i arbetsordningen som fastställs av lagmannen. Har tingsrätten avdelningar eller fler än ett kansli, föreskrivs i arbetsordningen om avdelningarna och kanslierna och organiserandet av verksamheten i dem.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Den lagmanstjänst som avses i 1 § 4 mom. och till vilken hör att tjänstgöra som chef för ämbetsverket tillsätts första gången så att tjänsten ledigförklaras bland de lagmän som arbetar vid tingsrätten och tillsätts med iakttagande i övrigt vad som föreskrivs om tjänsten som lagman i lagen om utnämning av domare (205/2000).

*Bilaga 2
Förordningsutkast*

Statsrådets förordning

om ändring av tingsrättsförordningen

På föredragning av justitieministeriet med stöd av 21 § tingsrättslagen (582/1993),
ändras i tingsrättsförordningen av den 28 juni 1993 (582/1993) 11 § 1 mom. och 26 § som
följer:

11 §

Är lagmannen på grund av semester eller under högst en månad av andra skäl förhindrad att sköta sin tjänst, tjänstgör såsom hans vikarie den (utelämning) domare som i arbetsordningen förordnats till vikarie för lagmannen.

26 §

Tingsrätten skall ha en arbetsordning i vilken det meddelas föreskrifter om organiserandet av arbetet i tingsrätten och övriga omständigheter om vilka föreskrifter enligt lag eller förordning skall meddelas.

Denna förordning träder i kraft den 20 .
